

INTRODUCERE

Al cincilea volum din seria "Cercetări arheologice" editată de Muzeul Național de Istorie al Republicii Socialiste România include cu precădere în sumar rapoartele preliminare asupra săpăturilor efectuate de specialistii instituției noastre în anul 1980, lor adăugindu-li-se și un mănușchi de studii, note și articole cu teme diverse, continuante într-unul sau altul dintre domeniile investigației specifice. Lăsând cunoștință de acestea, cititorii vor reține, desigur, ritmul alert pe care dorim să-l menținem în acțiunea de valorificare a cercetărilor arheologice, despotrivă cu direcțiile prioritare pe care au evoluat preocupările noastre.

Astfel, cunoașterea mereu mai aprofundată a marilor valori ale civilizației neo-eneolitice din spațiul carpato-danubiano-pontic a constituit în continuare, pentru noi, obiect de studiu, la fel cum cercetarea culturii materiale și spirituale a tracilor de pe teritoriul României ne apare ca un domeniu pe cît de important, pe atât de necesar a fi investigat. Moștenirea geto-dacilor - așezările și necropolele celor "mai drepti și mai vîzjii dintre traci" - din diferite etape istorice și sectoare geografice ale evoluției lor ne-a preocupat pe întreg arheologic și în anul 1980. Nu am neglijat nici studiul civilizației romane de pe teritoriul țării noastre - împletirea acestei civilizații cu cea făurită de geto-daci fiind și pentru specialistii Muzeului Național de Istorie temă majoră, priorităță. Cât privește explorarea unor mărturii de cultură și a unor monumente din epoca medievală clitorii volumului de față vor putea constata că ea a ocupat în anul 1980 un loc important, rezultatele fiind, în consecință, din cele mai consistente.

Semnificătua asemenea realități, care definesc în continuare programul nostru de săpături arheologice, ne exprimăm și acum nădejdea că volumul de față, înțocmai ca precedentele, va fi util specialistilor, că el va marca o contribuție la eforturile de cunoaștere mereu mai adâncită a trecutului mai îndepărtat sau mai apropiat al țării.

Tocmai de aceea dorim, în cele ce urmează, să avizăm cititorii asupra a ceea ce apare mai interesant, inedit și mai purtător de semnificații în fiecare raport de săpătură, articol sau studiu incluse în volum.

Descoperiri cu totul deosebite sunt astfel consemnate în raportul preliminar asupra săpăturilor efectuate la Ariușd, jud. Covasna. Cercetarea e localizată într-o stațiune bine cunoscută tuturor arheologilor

din țară și de peste hotare - acolo unde s-a identificat și studiat pentru prima dată aspectul sud-est-transilvănean al marelui complex cultural cu ceramică pictată de tip Cucuteni-Ariușd. În 1980 a fost investigat un complex de locuire cu trăsături specific mesteșugărești, autorii semnalând "că suntem în fața unei construcții ... de proporții și de un caracter neobișnuit, nesunținit pînă în prezent în aria culturii cu ceramică pictată", emițând în consecință ipoteza "unei construcții-atelier de olărie, cu funcții foarte mai complexe", prefigurând, poate, existența "unui cartier de olari". Ineditul este evident, pregnant și tot atât de promițător pentru cunoașterea unor aspecte de viață și organizare economică la populațiile din perioada finală a epocii eneoliticului de pe teritoriul României.

Cercetările efectuate în 1980 în stațiunea de pe Dealul Ghindaru, com. Poduri, jud. Bacău, au urmărit cu precădere, după cum informază autorii raportului, stabilirea stratigrafiei. Drept urmare, informația comunicată are un caracter accentuat tehnic. Dar chiar așa, sunt semnalate descoperiri care, suntem siguri, vor fi în viitor de cel mai acut interes: un ring de piatră din epoca bronzului, două locuințe și un complex de cult din faza B a culturii Cucuteni, mai multe locuințe din faza A a aceleiasi culturi; apoi "vestigii unor locuințe care par să facă tranziția spre cultura Cucuteni propriu-zisă", înșinând seama că materialele ceramice au o serie de caracteristici arătând că ele "nu sunt încă cucuteniene, dar nici nu încă pot fi încadrate în faza Precucuteni III"; în continuare, noi resturi de locuințe precucuteniene - iar din toate: importante cantități de semințe carbonizate, uleiuri (sunt semnalate cele din obsidiană), vase și fragmente ceramice etc. Se conturează astfel, pe baza cercetărilor de la Poduri, existența unei stațiuni arheologice complexe, care ar putea deveni un viitor punct-"pilot" în investigarea civilizației neo-eneolitice carpato-dunărene și în cunoașterea culturii Cucuteni.

Specialiștii preocupăți de acest din urmă domeniu vor găsi date interesante și în următorul raport de săpătură - cel de la Preuțești, jud. Suceava. Aici interesul este foarte sporit și prin comunicarea rezultatelor obținute în explorarea unui sistem de fortificație al unei așezări ce datează din prima epocă a fierului.

La Giurcani, în jud. Vaslui, s-a trecut în anul 1980 la exploatarea unui nou tumul, din grupul celor trei existenți aici. Mormintele de înhumare descoperite se divid, în funcție de ritualul utilizat, în două categorii: unele, datând din perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului, aparțin triburilor din stepele nord-pontice intruse și în spațiul carpato-danubiano-pontic; celelalte aparțin sarmatilor timpurii din sec. I-II e.n. Atât unele, cât și celelalte sunt fără îndoială interesante, pentru că descoperirile funerare de tipul culturii stepice apar încă extrem de puține comparativ cu numărul deosebit de mare al tumulilor identificați, iar antichitățile sarmatice timpurii de pe teritoriul României abia încep să mai bine studiate și cunoscute.

Valoroase ni se par și datele comunicate în raportul asupra săpăturilor practicate la Valea Iașului, jud. Argeș. Caracterul în bună măsură particular al materialelor arheologice din perioada timpurie a epocii bronzului va fi desigur sesizat de specialiști. De aceea, prudent, autorul a evitat omologările categorice, consemnând conștiințios, bine informat, analogiile către care trimit descoperirile. Dar, astfel, aspectul cultural identificat se dovedește cu prisosință interesant, invitând la noi explorări și verificări. Apare clar că peisajul etno-cultural de la începutul epocii bronzului este, pe teritoriul ţării noastre, divers, complex.

Pentru civilizația tracilor timpurii din spațiul carpato-danubiano-pontic se dovedesc încă semnificative descoperirile de la Dăia, jud. Giurgiu, aparținând purtătorilor culturii Tei. Acest grup cultural este, cum bine se știe, reprezentativ pentru epoca bronzului de pe teritoriul României și de aceea orice nouă descoperire de tip Tei trezește interesul legitim al cercetătorilor. În raportul de săpături de la Dăia datele referitoare la influența civilizației epocii bronzului din Macedonia asupra culturii triburilor din Muntenia vor fi, neîndoialnic, receptate de specialiști. Raportul în discuție se dovedește, odată în plus, interesant și prin publicarea unui grup de vase getice, databile în vîacul al IV-lea f.e.n., între care o cană cu toartă, lucrată la roată, cu decor zoomorf incizat, constituie deocamdată un unicum la nordul Dunării.

O contribuție consistentă la progresul cercetărilor arheologice românești apreciem că este marcată prin publicarea raportului asupra săpăturilor efectuate la Petrigoru-Racovițeni, jud. Buzău. Cercetarea a dus la identificarea unui nou grup cultural pe harta epocii bronzului, carpato-danubiano-pontic, căruia i-au fost deja definite aria de răspândire, poziția cronologică și fizionomia etno-culturală. Este un grup de populații de origine răsăriteană, intrus în etapa finală a perioadei mijlocii a epocii bronzului în aria locuită de triburile Monteori, cu care noli veniți vin în contact și de care vor fi chiar influențați. "Aspectul cultural Petrigoru-Racovițeni", cum, cu îndreptățire, este numit de descoperitor, aduce astfel elemente noi în studiul mișcărilor de populații ce au avut loc pe teritoriul României către finele epocii bronzului..

Foarte succint, raportul asupra săpăturilor de la Valea Argovei, jud. Călărași, comunică totuși un fapt arheologic mai rar constatat la teren: un mormânt-cenotaf, în tumul, ce se poate data între sfîrșitul epocii eneolitice și finele bronzului.

Raportul asupra cercetărilor întreprinse în raza comunei Nicolae Titulescu, jud. Olt, introduce pe harta arheologică a ţării noastre puncte și stațiuni noi, aparținând culturilor Cernavoda III, Tei, geto-dace și din sec. IV și IX-X e.n.

În raportul preliminar asupra campaniei de săpături arheologice de la Micia (com. Vețel, jud. Hunedoara) sunt comunicate cu precădere rezultatele obținute prin continuarea explorării castrului roman. Date interesante, valoroase, pentru că ele confirmă existența a două etape

în istoria stabilimentului militar și pentru că printre vestigiile aflate figurează și piese mai deosebite: o statuetă de bronz reprezentând pe Amor și o alta, din bronz aurit, înfățișând pe zeița Fortuna.

Următoarele șase rapoarte marchează interesul major, și deja semnalat, pentru cercetarea arheologică a epocii feudale a istoriei țării noastre.

Astfel, la Fierbinți-Malu Roșu, jud. Ialomița, pe lângă vestigii din veacurile VI-VII e.n. din perioada formării poporului român, au fost investigate resturile unei așezări din sec. al XVII-lea.

La Netezi, în jud. Neamț, au fost explorate resturile unui complex de locuire, ce definesc o reședință feudală, datată prin numeroase indicii (monede, ceramică specifică) încă din vremea lui Petru I Mușat. Locuința și biserică, întemeiate de boierul Bratul Netedul, alcătuiesc, după cum apreciază justificat cercetătorii, cea dintâi reședință feudală cu ziduri de piatră cunoscută pînă în prezent, în mediul rural, la est de Carpați. Așadar, suficiente elemente pentru a susține importanța săpăturilor, valoarea deosebită a descoperirilor înregistrate.

În raportul asupra săpăturilor efectuate în 1980 la Curtea de Argeș - printre cele mai vechi orașe medievale românești, cea dintâi reședință a Țării Românești - sînt consemnate preocupările cercetătorilor de a obține date noi referitoare la începuturile așezării și la evoluția sa ulterioară. Dintre rezultatele comunicate reliefăm descoperirea unui cuptor din sec. XV-XVI, a unor resturi de ziduri datează în sec. al XVIII-lea, a unor urme de locuire, de factură diversă, din sec. XVI-XVII.

În raportul de săpături intitulat "Date arheologice referitoare la mănăstirea Partoș, jud. Timiș" sînt comunicate în primul rînd materialele ce definesc un nivel de locuire din sec. al XIV-lea, constituind însă continuarea unei existențe începută cu cel puțin două veacuri mai înainte. Cu deosebire interesante sînt apoi datele arheologice care aduc mărturii suplimentare despre expansiunea ordinelor ecclaziastice apusene în regiunea sud-vestică a României, pe fundalul unui fenomen ce nu-i numai strict religios, ci și social-politic, de rezistență față de elementele intruse, de păstrare a "legii românești".

Paleta preocupărilor, atotcuprinzătoare pentru studiul arheologic al mărturii și monumentelor din evul mediu românesc, este întregită și prin cercetările efectuate în 1980 la Polata, jud. Gorj. Acele au fost investigate fundațiile în piatră ale unor clădiri din sec. XV-XVI, obținându-se date interesante cu privire la sistemul de construcție, deopotrivă cu recoltarea unui material ceramic caracteristic.

Cum va rezulta însă din lectura volumului de față, atenția maximă, eforturile concentrate ale specialiștilor muzeului pe tărîmul arheologiei medievale au fost acordate obiectivului aflat la Piua Petrii, în jud. Ialomița, unde, de șase ani încoace, sînt cercetate vestigiile unui important centru economic al Țării Românești, "Orașul de Floci". Printre rezultatele consistente ale campaniei din 1980 semnalăm descoperirea a trei ateliere de prelucrarea osului, datează în sec. XVI-XVII, restu-

rile mai multor locuințe de suprafață aparținând populației din oraș, o nouă necropolă a așezării, cu înormești date din sec.al XVI-lea și numeroase mărturii de cultură materială (printre acestea, foarte multe vase întregi și fragmentare contribuind la definirea trăsăturilor proprii ale ceramicii din Orașul de Floci). De altfel, toate datele campaniilor de săpături întreprinse pînă acum la Piua Petrii încep să conțureze din ce în ce mai clar fizionomia acestui important centru meșteșugăresc și de negoț, cu un rol atât de activ în viața economică a Tării Românești.

Capitolul de studii și note al volumului V "Cercetări arheologice" este inaugurat de valorosul studiu "Contribuții la cunoașterea economiei animale în cultura Boiai în lumina materialelor de la Căscioarele, jud. Călărași". Tema însăși este interesantă și, am spune, așteptată, cunoscând că în cercetarea celei mai vechi epoci a istoriei României abordarea unor atare aspecte ale investigației se dovedește pînă acum cu totul sporadică. Meritul de căpetenie al autoarei este acela al explorării domeniului de pe pozițiile unei adâncite specialități, al unei discipline competențe și, în plus, al unei vizionuri dacis istorice. Iată de ce considerăm că observațiile și încheierile din acest studiu vor fi înținute cu interes maxim, înșinând seama și de faptul că epoca pietrei săluite se definește ca treaptă importantă în evoluția societăților omenesti primare tocmai prin rolul covrșitor pe care l-au avut progresele experimentale și înnoirile din economia populațiilor.

În continuare, într-un studiu restrîns, dar dens: "Aplice de bronz geto-dace cu reprezentări animaliere" sunt prezentate două aplice de bronz geto-dace, recent intrate în patrimoniul Muzeului Național de Istorie. Antichitățile sunt ele însele de cel mai mare interes, dovedindu-se în repertoriul artei traco-geto-dace din veacurile V-IV f.e.n. piese cu multe ipostaze inedite. Va fi posibil ca nu toate noutățile și aprecierile autorului să fie unanim împărtășite de specialiști, fapt însă firesc într-un domeniu - cel al artei traco-geto-dace - ce apare încă mult dezbatut, în sfera căruia confruntările de opinii sunt în actualitate. Dar chiar așa, publicarea aplicelor zoomorfe de la Dăbuleni, jud. Dolj, și dintr-o localitate dobrogeană încă neidentificată marchează o contribuție pe care, cu certitudine, literatura de specialitate o va recepta.

O săpătură de salvare efectuată în 1974 la Frătești, jud. Giurgiu, prilejuiește autorului posibilitatea comunicării unor date noi referitoare la o necropolă din feudalismul timpuriu. Cele șaptesprezece complexe funerare identificate, precum și incinerație susțin cu argumente noi încadrarea cronologică în veacurile VII-VIII e.n. Datarea însă este suficientă pentru a recomanda valoarea desceperirii, deoarece necropolele aparținând etapei timpurii a culturii Dridu sunt încă neinvestigate, în ciuda interesului maxim, acut al arheologiei de la noi pentru perioada finală a etnogenezei românești.

În studiul "Contribuții arheologice la cunoașterea primului lăcaș

al mitropoliei Moldovei: biserică Mirăuților din Suceava" sănt puse în valoare rezultatele unor cercetări efectuate în 1976. Cea mai importantă concluzie este desigur aceea a stabilitării ca dată de edificare a monumentului anii de domnie ai lui Petru I Mușat, subliniind și prin aceasta eforturile voievodului de consolidare a operei de făurire a statului feudal centralizat și independent - Moldova.

Preocupările de studiu similară, cunoscute însă într-o altă arie geografică și istorică, sănt consemnante în studiul lui Gh.I.Cantacuzino: "Aspecte ale cercetării arheologice privind faceputurile urbane ale Tîrgoviștei". Sunt semnalate, astfel, resturi de locuire anterioare sec. al XIV-lea și le susține concluzia că Tîrgoviștea, dezvoltată inițial din structurile unui vechi sat, dobîndește către finele sec. al XIV-lea nene trăsături urbane. În acest proces, viața economică a constituit factorul decisiv, mărturiile arheologice care probează evoluția meșteșugurilor și negoțului în oraș fiind clare, categorice. În sfîrșit, cercetările arheologice atestă existența și treptata înmulțire a clădirilor și locuințelor de zid, începând din sec. al XV-lea, accentuând aşadar caracterul urban al vechii cetăți de Scaun a Tîrgoviștei.

Am inseriat în finalul volumului V "Cercetări arheologice" o lucrare cu un caracter particular - deși, cum se va vedea, atașată strict domeniului de specialitate; "Pagini din scrisori, pagini de arheologie. Din corespondență prof. Gheorghe Cantacuzino", adunate și publicate de George Trohani. Se valorifică astfel o parte din corespondență regre-tatului cercetător, intrată în patrimoniul Muzeului Național de Istorie al Republicii Socialiste România, laolaltă cu alte manuscrise și cărți. Materialele reproduse acum permit, de o parte, cunoașterea unor aspecte ale stilului de muncă, de informare și verificare ale arheologului român, de alta furnizează celor interesați date și opinii dintre cele mai interesante referitoare la rituri și ritualuri neolitice, la vestigii romane din țara noastră (în acest sens semnalăm o scrisoare a arheologului Nicolae Gostar), în fine, cu privire la unele tipuri de înmormântări feudale. Introducem astfel în circuitul de specialitate elemente utile studiilor arheologice, care, altfel, ar fi putut să se piardă...

Din sumarele noastre considerații și avizări pe marginea rapoartelor, studiilor și notelor incluse în volum avem nădejde că cititorii vor aprecia contribuția pe care lucrarea o aduce în cercetarea arheologică românească, consistența informațiilor oferite, varietatea preocupărilor colectivului de specialiști ai Muzeului Național de Istorie.

Noi dorim lucrării de față succesul pe care l-au înregistrat volumele precedente ale seriei "Cercetări arheologice". Vom avea atunci, îndreptății, satisfacția datoriei împlinite.

**Prof.dr. FLORIAN GEORGESCU
Directorul Muzeului Național de Istorie
al Republicii Socialiste România**

INTRODUCTION

Le cinquième volume de la série "Recherches archéologiques" éditée par le Musée National d'histoire de la République Socialiste de Roumanie comprend les rapports préliminaires sur les fouilles effectuées par les spécialistes de notre institution en 1980 aussi bien que plusieurs études, notes et articles qui traitent des thèmes divers en continuant l'investigation dans les domaines spécifiques. En informant les lecteurs sur ce point nous leurs attirons l'attention sur le rythme alerte que nous désirons maintenir dans l'action de mise en valeur des recherches archéologiques et aussi des directions prioritaires vers lesquelles ont évoluées nos préoccupations.

C'est ainsi que la connaissance toujours plus approfondie des grandes valeurs de la civilisation néo-énolithique de l'espace carpatho-danubien-pontique a constitué, pour nous, un objet d'étude ininterrompu, aussi bien que les recherches sur la culture matérielle et spirituelle des Thraces sur le territoire de la Roumanie qui nous apparaît comme un domaine aussi important que nécessaire d'être investigué. L'héritage des Géto-Daces - les établissements et les nécropoles des plus "honnêtes et des plus vaillants entre les Thraces" - des différentes étapes historiques et secteurs géographiques de leur évolution nous a préoccupé du point de vue archéologique en 1980 aussi. On n'a guère négligé l'étude de la civilisation romaine sur le territoire de notre pays - étant donné que l'entrelacement de cette civilisation avec celle créée par les Géto-Daces est un thème majeur, prioritaire pour les spécialistes du Musée National d'histoire aussi. En ce qui concerne l'exploitation de certains témoignages de culture et de certains monuments de l'époque médiévale les lecteurs du présent volume pourront constater qu'elle a occupé en 1980 une place importante, ce qui a produit l'effet correspondant.

En signalant ces réalités qui définissent toujours notre programme des fouilles archéologiques, nous manifestons de nouveau notre espoir que le présent volume, aussi bien que les précédents, soit utile aux spécialistes et qu'il marque une certaine contribution aux efforts de connaître toujours plus profondément le passé, plus ou moins éloigné de notre pays.

C'est pour ça que nous désirons, par la suite, d'aviser les lecteurs sur ce qui apparaît plus intéressant, inédit et plus significatif dans chaque rapport sur les fouilles, article ou étude inclus en ce volume.

Des découvertes d'une particulière importance sont consignées dans le rapport préliminaire sur les fouilles effectuées à Ariușd, dép. de Covasna. L'investigation est localisée dans une station bien connue par tous les archéologues roumains ou étrangers - lieu où on a identifié et étudié pour la première fois l'aspect sud-est-transylvain du grand complexe culturel à la céramique peinte du type Cucuteni-Ariușd. En 1980 a été investigué un habitat dont les traits étaient spécifiquement artisanaux, tel qu'en résulte des dits des auteurs qui signalent "qu'on est en présence d'une construction... de proportions et dont le caractère est inaccoutumé et qu'on n'a pas trouvé jusqu'à présent dans l'aire de la culture à la céramique peinte" ce qui les détermine à émettre l'hypothèse d'une construction - atelier de poterie, dont les fonctions étaient, paraît-il, plus complexes", qui ait indiqué peut-être l'existence "d'un quartier de potiers". L'inédit est évident et très prometteur pour la connaissance des aspects de vie et d'organisation économique chez les populations de la période finale de l'époque néolithique sur le territoire de la Roumanie.

Les investigations effectuées en 1980 dans la station située sur la Colline de Ghindaru, commune de Poduri, dép. de Bacău, ont poursuivi avant tout, tel que nous sommes informés par les auteurs du rapport, d'établir la stratigraphie. Par la suite la dite information a un caractère purement technique. Dans ce cas même on signale des découvertes, qui, nous sommes sûrs, vont devenir dans l'avenir extrêmement intéressantes: un ring en pierre de l'âge du bronze, deux habitations et un complexe de culte de la phase B de la culture de Cucuteni, plusieurs habitations de la phase A de la même culture, puis "les vestiges de certaines habitations qui, paraît-il, font la transition vers la culture de Cucuteni proprement - dite", compte tenant du fait que les matériaux céramiques ont une série de caractéristiques spécifiques. On démontre qu'ils ne sont pas encore du type de la culture de Cucuteni, mais en même temps on ne peut plus les encadrer dans la phase de Pre-Cucuteni III"; on signale ensuite d'autres vestiges d'habitaciones appartenant à la culture de Pré-Cucuteni - où ont été trouvés: d'importantes quantités de grains carbonisés, des outils (on signale ceux en obsidiane), des vases et des fragments céramiques etc. Prend contour ainsi, à base des recherches de Poduri, l'existence d'une station archéologique complexe, qui peut devenir dans l'avenir un point - "pilote" dans l'investigation de la civilisation neo-néolithique carpato-danubienne et dans la connaissance de la culture de Cucuteni.

Les spécialistes préoccupés par le domaine ci-dessus mentionné vont trouver des données intéressantes dans le suivant rapport sur les fouilles de Preutești, dép. de Suceava. Ici l'intérêt s'accroît par la communication des résultats obtenus dans l'exploitation d'un système de fortification d'un établissement qui date du premier âge du fer.

A Giurcani, dans le dép. de Vaslui, en 1980 a commencé l'explo-

tation d'un autre tumulus du groupe de trois y existents. Les tombes à l'inhumation y découvertes se divisent, conformément au rituel utilisé, en deux catégories: quelques unes, datant de la période de transition de l'Énéolithique vers l'âge du bronze, appartiennent aux tribus des steppes nord-pontiques intruses dans l'espace carpato-danubien-pontique aussi; les autres appartiennent aux Sarmates anciens des Ier-IIe siècles de n.è. Tant les unes que les autres sont sans doute intéressantes, parce que les découvertes funéraires du type de la culture de steppe apparaissent encore assez peu nombreuses si on les compare avec le grand nombre de tumulus identifiés, et les antiquités sarmates anciennes sur le territoire de la Roumanie sont à peine étudiées et connues.

D'une grande valeur sont aussi les données communiquées dans le rapport sur les fouilles pratiquées à Valea Iașului, dép.d'Argeș. Le caractère assez particulier des matériaux archéologiques de la période ancienne de l'âge du bronze sera certainement saisi par les spécialistes. Pour cette raison, prudemment, l'auteur a évité les homologations catégoriques, en consignant, consciencieusement et bien informé, les analogies suggérées par les dites découvertes. Mais de la forme, l'aspect culturel identifié prouve son haut degrès d'intérêt, en invitant à d'autres exploitations et vérifications. Apparaît clairement le fait que le paysage ethno-culturel du début de l'âge du bronze est complexe et divers sur le territoire de notre pays .

Pour la civilisation des Thraces anciens de l'espace carpato-danubien-pontique sont toujours significatives les découvertes de Daia, dép.de Giurgiu, qui appartiennent aux porteurs de la culture de Tei. Ce groupe culturel est, fait bien connu, représentatif pour l'âge du bronze sur le territoire de la Roumanie et pour cette raison toute nouvelle découverte du type Tei éveille un légitime intérêt chez les chercheurs. Dans le rapport sur les fouilles de Daia, les données qui se réfèrent à l'influence de la civilisation de l'âge du bronze de Macédoine sur la culture des tribus de Valachie seront, sans aucun doute, reçues par les spécialistes. Le respectif rapport prouve, une fois de plus, son intérêt, en comprenant la publication d'un groupe de vases gètes, qu'on peut dater au IVe siècle av.n.è., parmi lesquels se détache une tasse à l'anse, travaillée au tour, au décor zoomorphe incisé et qui constitue, pour le moment, un unicum au nord du Danube

Une consistente contribution au progrès des recherches archéologiques roumaines est marquée par la publication du rapport sur les fouilles effectuées à Petrișoru-Racovițeni, dép.de Buzău. L'investigation a mené à l'identification d'un nouveau groupe culturel sur la carte de l'âge du bronze carpato-danubien-pontique dont l'aire de diffusion, la position chronologique et la phisionomie ethno-culturelle ont été déjà définies. C'est un groupe de populations d'origine orientale, intrus pendant l'étape finale de la période moyenne de l'âge du bronze dans l'aire où habitaient les tribus de la culture de Monteoro, avec

lesquelles les nouveaux venus seront en contact jusqu'à se laisser influencés. "L'aspect culturel de Petrișoru-Racovițeni", nom légitimement donné par celui qui a fait la découverte, nous apporte ainsi de nouveaux éléments dans l'étude des mouvements des populations qui ont eu lieu sur le territoire de la Roumanie vers la fin de l'âge du bronze. Très succinct, le rapport sur les fouilles de Valea Argovei, dép. de Călărași, nous communique quand-même un fait archéologique plus rare constaté sur place: une tombe-cénotaphe, dans un tumulus, qui peut être daté entre la fin de l'époque néolithique et la fin de l'âge du bronze.

Le rapport sur les investigations entreprises sur l'étendue de la commune de Nicolae Titulescu, dép. d'Olt introduit sur la carte archéologique du pays d'autres points et nouvelles stations, appartenant aux cultures de Cernavoda III, Tei et géto-daces et des IVe et IXe-Xe siècles de n.è.

Dans le rapport préliminaire sur la campagne de fouilles archéologiques de Micia (commune de Vețel, dép. de Hunedoara) on communique spécialement les résultats obtenus par l'exploitation du camp romain. Des données intéressantes, de grande valeur, parce qu'elles confirment l'existence de deux étapes dans l'histoire de l'établissement militaire et parce que parmi les vestiges qu'on a trouvé, figurent aussi des pièces remarquables: une statuette en bronze représentant le dieu Amor et une autre, en bronze doré, représentant la déesse Fortuna.

Les suivants six rapport marquent l'intérêt majeur et déjà signalé pour l'investigation archéologique de l'époque féodale de l'histoire de notre pays.

C'est ainsi qu'à Fierbinți-Malu Roșu, dép. de Ialomița, à côté des vestiges des VIe-VIIe siècles av.n.è. de la période de formation du peuple roumain, ont été investigués aussi les vestiges d'un établissement du XVIIe siècle.

A Netezi, dans le département de Neamț, ont été étudiés les vestiges d'un habitat qui représente une demeure féodale, datée à base de nombreux indices (monnaies, céramique spécifique) déjà depuis le règne de Pierre Ier Mușat. L'habitation et l'église, fondées par le boyard Bratul Netedul constituent tel que d'une manière justifiée considèrent les investigateurs, la première résidence féodale pourvue de murs en pierre connue jusqu'à présent dans le milieu rural, à l'est des Carpates. Voilà des éléments suffisants pour soutenir l'importance des fouilles, la grande valeur des découvertes y faites.

Dans le rapport sur les fouilles effectuées en 1980 à Curtea de Argeș - une des plus anciennes villes médiévales roumaines et la première résidence princière de la Valachie - sont consignées les préoccupations des investigateurs d'obtenir des nouvelles données concernant le début de l'établissement et son évolution ultérieure. Parmi les résultats communiqués on doit mettre en relief la découverte d'un,

four des XVe-XVIe siècles de certains décombres de murs datés au XVIIIe siècle et de quelques traces d'habitat de facture diverse, des XVIe-XVIIe siècles.

Dans le rapport des fouilles intitulé "Données archéologiques concernant le Monastère de Partoș, dép. de Timiș" sont communiqués principalement des matériaux qui définissent un niveau d'habitat du XIVe siècle, mais qui constitue la continuation d'une existence commencée au moins deux siècles avant. Très intéressantes sont aussi les données archéologiques qui apportent des témoignages supplémentaires sur l'expansion des ordres ecclésiastiques occidentaux dans la région du sud-ouest de la Roumanie à base d'un phénomène qui n'est pas strictement religieux, mais aussi social et politique, de résistance vis-à-vis des éléments intrus, de conservation de la "loi roumaine".

La diversité des préoccupations, qui comprend les plus différents aspects au cadre des études archéologique concernant les témoignages et les monuments du Moyen Age roumain est amplifiée aussi par les investigations faites en 1980 à Polata, dép. de Gorj. C'est là qu'ont été investigués des fondements en pierre de plusieurs édifices des XVe-XVIe siècles, ce qui a offert des données intéressantes concernant le système de construction et aussi la récolte d'un matériel céramique caractéristique.

Mais tel qu'on résulte de la lecture du présent volume la plus grande attention, les plus importants efforts des spécialistes du musée en archéologie médiévale ont été orientés vers l'objectif situé à Piua Petrii, dans le dép. de Iași, où, depuis six ans, sont investigués les vestiges d'un important centre économique de la Valachie, "La Ville de Floci". Parmi les résultats consistents de la campagne de 1980 nous signalons la découverte de trois ateliers où on travaillait l'os et qui ont été datés aux XVIe-XVIIe siècles, les décombres de plusieurs habitations de surface appartenant à la population de la ville, une nouvelle nécropole de l'établissement, avec des sépultures datées au XVIe siècle et d'autres nombreux témoignages de culture matérielle (parmi ceux-ci un grand nombre de vases intacts et de fragments qui contribuent à la définition des traits propres de la céramique de la Ville de Floci). De fait, toutes les données des campagnes de fouilles entreprises jusqu'alors à Piua Petrii contournent de plus en plus clairement la phisionomie de cet important centre artisanal et commercial qui a joué un rôle très actif dans la vie économique de la Valachie.

Le chapitre dédié aux études et aux notes du Ve volume des "Recherches archéologiques" est inauguré par l'étude de grande valeur: "Contribution à la connaissance de l'économie animale de la culture de Boian à la lumière des matériaux de Căscioarele, dép. de Călărași". Le thème même est intéressant et, on peut dire, attendu, étant donné que, dans l'investigation de la plus ancienne époque de l'histoire de la Roumanie, des aspects similaires de l'investigation ont été abordés jusqu'à présent seulement d'une manière sommaire. Le principal mérite de

L'auteur est celui de l'exploitation du domaine faite de l'angle d'une spécialisation approfondie, d'une compétence complète et au plus, d'une vision vraiment historique. Voilà pourquoi nous considérons que les observations et les conclusions de cette étude seront reçues avec le plus grand intérêt, étant donné aussi le fait que l'époque de la pierre polie est définie comme un échelon de premier ordre dans l'évolution des sociétés humaines primaires précisément à cause du rôle déterminant joué par les progrès expérimentaux et les nouveautés de l'économie des populations.

Ensuite, dans une étude restreinte mais dense "Appliques en bronze avec des représentations animalières" on présente deux appliques en bronze géto-daces, récemment entrées dans le patrimoine du Musée National. Les antiquités sont, elles-mêmes, du plus grand intérêt parce que dans le répertoire de l'art thraco-géto-dace des Ve-IVe siècles av.n.è., ces pièces présentent plusieurs hypostases inédites. C'est possible qu'il-y-aît des nouveautés et des appréciations qui ne soit pas unanimement partagées par les spécialistes, fait d'ailleur naturel dans un domaine-celui de l'art thraco-géto-dace - qu'on débat encore beaucoup et dans la sphère duquel les confrontations d'opinion sont toujours en actualité. Même comme ça la publication des appliques zoomorphes de Dăbuleni, dép. de Dolj et d'une localité encore non-identifiée de Dobroudja, marque une contribution, que, certainement, la littérature de spécialité va recevoir.

Une fouille de sauvegarde effectuée en 1974 à Frătești, dép. de Giurgiu permet à l'auteur de communiquer certaines nouvelles données concernant une nécropole du feudalisme ancien. Les dix-sept complexes funéraires identifiés, qui sont en grande majorité d'incinération à base de nouveaux arguments permettent de conclure qu'on peut les encadrer chronologiquement aux VIIe-VIIIe siècles de n.è. Cette même datation est suffisante pour recommander la valeur de la découverte, parce que les nécropoles qui appartiennent à l'étape ancienne de la culture de Dridu ne sont pas encore investiguées, en dépit du grand intérêt de l'archéologie roumaine pour la période finale de l'ethnogenèse de notre peuple.

Dans l'étude "Contribution archéologiques à la connaissance de la première localisation de la Métropole de la Moldavie: l'église de Mirăuți de Suceava" on met en valeur les résultats de certaines investigations effectuées en 1976. La plus importante conclusion est certainement celle d'établir, comme date d'édification du monument, les années du règne de Pierre Ier Mușat, en soulignant ainsi les efforts du voivode pour la consolidation de l'œuvre de création de l'état féodal centralisé et indépendant de la Moldavie.

Des préoccupations d'étude similaires mais orientées dans une autre aire géographique et historique, sont consignées dans l'étude de Gh.I.Cantacuzino "Aspects des recherches archéologiques concernant

les débuts de la vie urbaine à Tîrgoviște". On signale ainsi les décombres d'un habitat antérieur au XIVe siècle ce qui soutient la conclusion d'après laquelle Tîrgoviște, développée initialement des structures d'un ancien village , acquiert vers la fin du XIVe siècle des traits urbains certes . Dans ce processus la vie économique a constitué le facteur décisif, étant donné que les témoignages archéologiques qui prouvent l'évolution des métiers et du commerce dans la ville sont claires et catégoriques. Enfin, les investigations archéologiques attestent l'existence et la continue augmentation du nombre des édifices et des demeures pourvues de murs en pierre , dès les VIe siècle , ce qui accentue le caractère urbain de l'ancienne capitale de Tîrgoviște .

A la fin du Ve volume des "Recherches archéologiques" a été ajouté un travail ayant un caractère particulier - quoique, tel qu'on va voir, il est strictement attaché au domaine spécifique: "Pages de lettres, pages d'archéologie - la correspondance du prof. Georges Cantacuzino" amassées et publiées par George Trohani. On met en valeur ainsi une partie de la correspondance du feu investigateur, qui est entrée dans le patrimoine du Musée National d'histoire de la République Socialiste de Roumanie , à côté d'autres manuscrits et livres. Les matériaux y reproduits permettent, d'un côté, de connaître certains aspects sur le style de travail, d'information et vérification de l'archéologue roumain, et de l'autre côté fournissent aux intéressés des données et des opinions des plus intéressantes sur les rites et les rituels néolithiques, sur les vestiges romains de notre pays (dans ce sens nous signalons une lettre de l'archéologue Nicolae Gostar) et enfin, concernant certains types de sépultures féodales. On introduit ainsi, dans le circuit de spécialité, des éléments utiles pour les études archéologiques, qui, autrement, pouvaient se perdre à jamais.

De nos sommaires considérations et avis en ce qui concerne les rapports, études et notes inclus dans le présent volume, nous espérons que les lecteurs apprécieront la contribution que cette œuvre apporte à l'investigation archéologique roumaine, la consistence de l'information y offerte, la variété des préoccupations du collectif de spécialistes du Musée National.

Nous désirons que le présent ouvrage ait le même succès qu'ont enrégistré les précédents volumes de la série des "Recherches archéologiques". De la forme, nous pourront jouir d'une manière justifiée, de la satisfaction du devoir accompli.

Prof.dr. FLORIAN GEORGESCU

**Directeur du Musée National d'Histoire
de la République Socialiste de Roumanie**

INTRODUCTION

The 5th volume of "Cercetări arheologice" issued by the History Museum of the Socialist Republic of Romania, includes mainly summaries of the preliminary reports on the excavations performed in 1980 by the specialized staff of our institution. To these, studies, notes and papers on different themes, dealing with the research-works carried out in various specific fields, are added. Readers will most surely notice the alert rhythm we wish to preserve in turning to good account the results of the research studies, as well as the main lines of interest we have focussed upon.

Thus, the ever deeper knowledge of the great values belonging to the neo-eneolithic civilization in the Carpathian-Danubian-Pontic area, has constituted our main object, just as the study of the material and spiritual culture of the Thracians on the Romanian territory has been of utmost importance to us, requiring, therefore thorough investigations. The inheritance of the Geto-Dacians - i.e. settlements and necropolis of "the most honest and most valiant of all Thracians" from different geographical zones and historical periods of their evolution was our top archaeological concern in 1980, as well. The study of the Roman civilization on our country's territory, as well as the merging process between the Dacian and Roman civilizations were neither neglected, these being priority themes for the archaeologists of the Museum. As for the monuments of the Middle Ages, in 1980 it was also contained among our major interests, consequently its results being most positive.

In signalling such facts, which help to further define the profile of our archaeological excavation programme, once again we express our hopes that the present volume - just like the previous ones - will prove of use to specialists and will contribute to the deeper knowledge of the more or less remote past of our country.

That is why we wish to call the reader's attention upon the most interesting, original and significance-bearing novelties brought by each and every excavation report, paper or study included in this volume.

Several remarkable discoveries are introduced by the preliminary report on the excavations carried out at Ariușd, Covasna county. The survey took place on a site well known both to Romanian and foreign archaeologists - the very place where the South-East-Transyl-

vanian aspect of the great cultural complex with painted pottery of the Cucuteni-Ariușd type was identified and studied for the first time. In 1980, investigating a building complex with features typical for handcraftsmen inhabited zones, the archaeologists pointed out that they were faced with "a construction of unusual proportions and character, never before encountered within the area of the painted pottery culture", and consequently put forward the hypothesis of "a pottery workshop, yet with more complex functions, anticipating probably the existence of a potters' district". Obviously, the novelty is both striking and promising for the knowledge of certain sides of the life and economic organization of a population living on the Romanian territory during the final period of the neolithic era.

The report on the 1980 archaeological research works performed at Dealu Ghindaru, Poduri, Bacău county, informs us that its authors' attention was focussed on establishing the stratigraphy of the place. Whereof, the communicated information is of a stressed technical character. Nevertheless, they draw the attention to discoveries which are sure to become of the greatest interest in the future: a stone floor dating from the Bronze Age, two dwellings and a religious complex belonging to stage B of the Cucuteni civilization, several dwellings belonging to the stage A of the same civilization. Then, there come "the vestiges of several dwellings which seem to make the transition to the Cucuteni civilization", if we take into account the ceramic elements which, by certain characteristics, prove not to belong to the Cucuteni stage yet, and still cannot be accounted as belonging to the Pre-Cucuteni III stage anymore". Further on, new Pre-Cucutenian remnants of dwellings are mentioned, all of them containing important quantities of carbonized seeds, tools (obsidian tools are pointed out), ceramic vessels and fragments of pottery etc. Hence, the research works at Poduri outline the existence of a complex archaeological site, which could become a landmark for the investigation of the Carpathian-Danubian neo-eneolithic civilization and for the knowledge of the Cucuteni one.

The specialists concerned with this latter domain will also find interesting data in the next excavation report - the one on the excavations at Preuști, Suceava county. Yet, the importance of this is increased by the report on the results of survey carried out upon the fortification system of a settlement dating from the earliest stage of the Iron Age.

In 1980, the archaeologists started the diggings of a tumulus from the group of the three ones existing at Giurcani, Vaslui county. According to the inhumation ritual, the torabs discovered can be divided into two categories: some of them, dating from the period of transition from the Eneolithic to the Bronze Age, belonged to the tribes living in the North-Pontic steppe, that had also penetrated the Carpathian-Danubian-Pontic area; the other ones belonged to the early Sarmatians of

the 1st and 2nd centuries A.D. No doubt, both the former and the latter are interesting, since the discovered burial vestiges of the steppe civilization type are still extremely few as compared to the extremely large number of identified tumuli, and since the early Sarmatian antiquities on the Romanian territory only now begin to be better studied and known.

The data delivered by the report on the excavations at Valea Iașului, Argeș county, also seem to be of particular value. The partly peculiar character of the archaeological materials dating from the early period of the Bronze Age is sure to be noticed by specialists. Therefore, the well-informed author prudently avoided any categorical acknowledgements, scrupulously, recording the analogies which the discoveries hint at. As a matter of fact, the identified cultural aspect proves to be fully interesting, calling for new surveys and identifications. It clearly points out that the ethno-cultural background on our country's territory at the beginning of the Bronze Age is varied and complex.

Yet, for the early Thracians' civilization on the Carpathian-Danubian-Pontic area, of extreme significance are the discoveries at Daia, Giurgiu county, belonging to the Tei culture. As it is well known this cultural group is representative for the Bronze Age on the Romanian territory and therefore, any new discovery of the Tei-type arouses the legitimate interest of the researchers. Undoubtedly the data on the impact that the Macedonian Bronze Age civilization had on the culture of the Muntenian tribes, comprised in the Daia report, will be properly received by specialists. Once more this report proves interesting by publishing a group of Getic vessels, datable in the 4th c. B.C. among which a pot with bail shaped on potter's wheel, with engraved zoomorphic design, which, for the time being constitutes an unicum for the North-Danubian area.

A major contribution to the development of the Romanian archaeological research-works was brought by the report on the excavations at Petrișoru-Racovițeni, Buzău county. The survey led to the identification of a new Bronze Age cultural group on the Carpathian-Danubian-Pontic zone, its spreading area, chronology and ethnology having already been set. Towards the end of the Middle Bronze Age this group of peoples originating from the East penetrated the space inhabited by Monteoriu tribes establishing contacts with and even being influenced by them. Hence, the new elements in studying the populace migrations on the Romanian territory towards the end of the Bronze Age forewarned by "The Cultural Aspect Petrișoru-Racovițeni".

The report on the excavations at Valea Argovei, Călărași county, briefly communicates a rather unusual archaeological site event - i.e; a cenotaph tumulus tomb, which can be dated between the ends of the eneolithic and Bronze Age.

The report on the studies carried out in Nicolae Titulescu village, Olt county, brought to light new settlements belonging to Cernavoda III,

Tei and Geto-Dacian cultures and to cultures from the 4th and 9th-10th centuries.

The results of the digging at the Roman castrum of Micia (Vejel village, Hunedoara county) are comprised in a preliminary report. Valuable data confirming the existence of two stages in the history of the military fort, among which a bronze statue of Cupid and a gilt-bronze one of Tyhe (Fortune), are mentioned.

The next six reports come to prove the researchworkers' major interest in the Middle Ages of our country.

Thus the excavations at Fierbinți-Malu Roșu (Ialomița), besides vestiges from the period of formation of the Romanian people i.e. 6th-7th c.A.D., also produced remnants of a settlement from the 17th century.

The remains of a building complex, defining a feudal residence dating, according to numerous proves (coins, specific pottery from the age of Petru Mușat I, were investigated at Netezi (Neamț). The dwelling and church built by boyar Bratul Netedul constitute the first known feudal stone-walled residence in the rural area at the East of the Carpathians.

The report on the 1980 excavations at Curtea de Argeș - one of the oldest Romanian towns, the first capital of Wallachia - shows the archaeologists concern with new data regarding the beginnings of the settlement and its later evolution. An oven from the 15th-16th centuries, wall remnants from the 18th c. and dwelling traces of different styles from the 16th-17th c., are the most interesting results.

Proofs that demonstrate the existence of a settlement during the 14th c., this being actually the confirmation of a settlement founded at least two centuries before, are delivered in "Archaeological Data on Partoș Monastery (Timiș county)". Extremely remarkable are then the archaeological data which bring more evidence about the expansion of the Western clerical orders in Romania's South-Western area - a phenomenon which met with the resistance of the people against the intruding elements for preserving the "Romanian law".

The stone foundation of certain buildings from the 15th-16th c. were surveyed in 1980 at Polata (Gorj) allowing for new data about the construction system and for a rich collection of characteristic pottery.

The specialists of the museum in mediaeval archaeology have focused their attention on the archaeological site at Plua Petrilor (Ialomița) where they have been investigating the vestiges of an economic center of Wallachia "Orașul de Floci" for six years. Three workshops for bone processing from the 16th-17th c., dwelling remnants, a new necropolis dating in the 16th c., and numerous proofs of material culture (pots found whole or fragmentary emphasizing the characteristics of the pottery from Orașul de Floci) are the most interesting vestiges discovered in 1980. The study results make more and more evident the aspect of this handicraft and commercial center which

played an active part in the economic life of Wallachia.

The chapter "Studies and Notes" begins with the important study: "Bone Material from Căscioarele, Călărași county: A Contribution to the Animal Economy of the Bolan Culture", which brings forth certain aspects of the oldest ages in the history of Romania, period, investigated sporadically up to now. The author has made a top merit of exploring this field as a real, full competent specialist. Therefore, we consider that both notes and conclusions will be met with the highest interest taking into account that the polished stone age defines itself as an important stage in the evolution of early human society because of the overwhelming part played by the experimental evolution and changes in peoples' economy.

The two latest Geto-Dacian bronze appliqués of the patrimony of the History Museum with unique engravings belonging to the Thracian-Gedo-Dacian art from the 6th-5th c. B.C. are presented in the brief but thorough study "Geto-Dacian bronze appliqués with animal engravings. "The novelties and considerations put forward might not be shared unanimously by specialists—that is quite natural—because the Thracian-Geto-Dacian art has always incited to controversies. Nevertheless the study on the zoomorphic appliqués from Dăbuleni (Dolj county) and from a Dobrudjean place unidentified yet emphasize a contribution which will be surely grasped by the archaeological literature.

The archaeologists, performing a rescue excavation at Frătești, Giurgiu county, in 1974, have communicated new data concerning a necropolis of the early feudalism. The 17 identified funeral complexes – of which mostly cremation ones – support with new arguments the chronological dating i.e. 7th-8th c. A.D. The dating is quite sufficient for revealing the remarkable importance of this discovery because the necropolises of the early ages of Dridu culture have not been investigated yet in spite of the archaeologists' top interest in the final period of the Romanian ethnogenesis.

The study "Archaeological data about the first settlement of the metropolitan church in Moldavia: Mirăuțiilor "Church at Suceava" comprises the results of the survey carried out in 1976, whose main goal was to establish – as data for the foundation of the church – the age of Petru Mușat I, at the same time underlining the voievode's endeavour to consolidate the centralized independent feudal state of Moldavia.

Similar preoccupations but with references to another geographical-historical area "are dealt with in Gh. I. Cantacuzino's paper"; Aspects of the archaeological research-work regarding the urban beginnings of Tîrgoviște. Building remnants dating before the 14th c. come to support the conclusion that the old village Tîrgoviște became a city towards the end of the 14th c. and to prove that economic life was a definite factor thereof.

Last but not least, the study "Pages of letters, pages of archaeology. From prof. Gh. Cantacuzino's correspondence" comprises let-

ters of the late archaeologist collected and publised by George Trohani. The materials included in the present volume allow on the one hand for a better knowledge of the Romanian archaeologists' manner of working, investigation and verification and on the other hand for bringing forth interesting data and considerations regarding the neolithic rites and rituals, the Roman vestiges in our country (for this, mention should be made to the archaeologist Nicolae Costea's letter as well as some types of feudal funerals).

We express our hopes that the brief considerations and data presented in the reports, studies and notes of this volume will be looked upon as a contribution to the Romanian archaeological research-work and a proof of the various concerns of the specialized staff of the History Museum of the Socialist Republic of Romania as well.

We wish the present volume the success of the previous ones issued under the title "Cercetări arheologice". Hence, the satisfaction that our duty has been properly carried out.

Prof.dr. FLORIAN GEORGESCU
Director of the History Museum
of the Socialist Republic of Romania

INTRODUCCIÓN

El quinto volumen de la serie de las "Investigaciones arqueológicas" editado por el Museo Nacional de historia de la República Socialista de Rumania comprende especialmente en su sumario los informes sobre las excavaciones efectuadas por los especialistas de nuestra institución en 1980, a los cuales se añade un grupo de estudios, notas y artículos que tratan diferentes temas concernientes a uno u otro de los dominios de la investigación específica. Al conocer todo esto los lectores se darán ciertamente cuenta del vivo ritmo que quisieramos mantener en la acción de valoración de las investigaciones arqueológicas y al mismo tiempo de las direcciones más importantes hacia las cuales evolucionaron nuestras preocupaciones.

De este modo, el conocimiento cada vez más profundizado de los grandes valores de la civilización neoeneolítica del espacio carpato-danubiano-pontico ha constituido a continuación, para nosotros, un objeto de estudio, así como la investigación de la cultura material y espiritual de los Tracios que vivían en el territorio de Rumania nos aparece como un dominio tan importante que necesario para estar investigado. La herencia de los Geta-Dacios - los establecimientos y las necrópolis de los "más honestos y más valientes de entre los Tracios" - de las diferentes etapas históricas y sectores geográficos de su evolución - nos preocupó también en el campo arqueológico durante el año 1980. Tampoco hemos dejado el estudio de la civilización rumana en el territorio de nuestro país - el enlace de esta civilización con la creada por los Geta-Dacios es también para los especialistas del Museo Nacional de Historia un tema de gran importancia. En cuanto a la exploración de ciertos vestigios culturales y algunos monumentos de la época medieval, los lectores del presente volumen podrán constatar que ella ha ocupado en 1980 también un lugar muy importante y los resultados fueron, por consiguiente, de los más consistentes.

Al señalar tales realidades, que definen a continuación nuestro programa de excavaciones arqueológicas, expresamos una vez más nuestra esperanza de que el presente volumen, tal como los precedentes, sea útil para los especialistas y que contribuya a los esfuerzos para conocer aún más profundamente el pasado más o menos alejado del país.

En este sentido queremos, en las siguientes líneas, advertir a los lectores sobre lo que aparece más interesante, inédito y lleno de significado en cada informe, artículo o estudio incluidos en el volumen.

Descubrimientos peculiares se encuentran así señalados en el informe preliminar sobre las excavaciones hechas a Ariușd, dep. de Covasna. La investigación está localizada en un punto conocido a todos los arqueólogos del país o extranjeros - es el lugar donde se ha identificado y estudiado por primera vez el aspecto sur-este-transilvano del gran conjunto cultural con cerámica pintada, del tipo Cucuteni-Ariușd. En 1980 se ha investigado un habitat con rasgos específicamente artesanales sobre el cual los autores señalan: "que nos encontramos delante de una construcción... de amplias proporciones y que tiene un carácter no muy corriente, que hasta la fecha no se ha encontrado en el área de la cultura con cerámica pintada" y emiten por consiguiente la hipótesis "de una construcción - taller de alfarero, pero cuyas funciones son aún más complejas", que, quizás pueda figurar la existencia "de un barrio de alfareros". Lo inédito es evidente y muy prometedor para el conocimiento de ciertos aspectos de vida y organización económica de las poblaciones que vivieron durante el período final de la época eneolítica sobre el territorio de Rumania.

Las investigaciones hechas en 1980, en el punto llamando Dealul Ghindaru, pueblo de Poduri, dep. de Bacău, fueron orientadas especialmente, así como nos declaran los autores del informe, para establecer la estratigrafía. Como consecuencia, la información que se nos ofrece tiene un carácter puramente técnico. A pesar de esto se nos señalan ciertos descubrimientos que, estamos seguros, demostrarán en el futuro su máximo interés; un ring de piedra de la edad del bronce, dos habitaciones y una sede para la práctica del culto datados en la fase B de la cultura de Cucuteni, algunas habitaciones de la fase A de la misma cultura, en más "los vestigios de algunas habitaciones que parecen hacer la transición hacia la cultura de Cucuteni propiamente dicha", dado que los materiales cerámicos tienen una serie de característicos y así como se indica "no son todavía pertenecientes a la cultura de Cucuteni pero tampoco se pueden considerar como haciendo parte de la fase Precucuteni III"; a continuación, otros vestigios de habitaciones de la cultura de Precucuteni - y como objetos: importantes cantidades de granos carbonizados, útiles (se señalan los de obsidiana), vasijas y fragmentos cerámicos, etc. Aparece de esta forma, a base de las investigaciones de Poduri, al contorno de un yacimiento arqueológico complejo que existe allí y que pudiera volverse en el futuro en un verdadero punto- "pilote" en la investigación de la civilización neoeneolítica carpato-danubiana y también en el conocimiento de la cultura de Cucuteni.

Los especialistas preocupados por este último dominio van a encontrar datos interesantes en el siguiente informe sobre las excavaciones de Preuțești, dep. de Suceava. Pero aquí el interés está aún más grande por la comunicación de los resultados obtenidos en la investigación de un sistema de fortificaciones de un establecimiento que data de la primera edad del hierro.

A Giurcani, en el departamento de Vaslui, en 1980 ha empezado la explotación de otro túmulo de los tres que allí existen. Las tumbas de inhumación descubiertas se dividen, conforme al ritual utilizado, en dos categorías: unas que datan del período de transición del eneolítico a la edad del bronce, pertenecen a las tribus de las estepas del norte del Ponto que penetraron también en el espacio carpato-danubiano-pontico; las demás pertenecen a los Sarmatas antiguos de los I-II siglos d.de J.C. Tanto unas que las otras son, sin duda alguna, interesantes, porque los descubrimientos funerarios del tipo de la cultura de este pa ía aparecen todavía muy pocos si los comparamos con el gran número de túmulos identificados y los objetos sarmatas antiguos que aparecieron en el territorio de Rumania sólo están para estudiarse y conocerte.

De gran valor se nos parecen también los datos del informe sobre las excavaciones hechas a Valea lașului, dep.de Argeș. El carácter más bien peculiar, de los materiales arqueológicos del período antiguo de la edad del bronce será ciertamente observado por los especialistas. Por esta razón el autor, muy prudente, ha evitado las homologaciones categóricas pero ha consignado con atención y bien informado, las analogías que existieran para estos descubrimientos. Pero de esta forma, el aspecto cultural identificado se presenta como muy interesante e invita a nuevas exploraciones y verificaciones. Resulta claramente que el paisaje etnocultural del comienzo de la edad del bronce es en el territorio de nuestro país diverso, complejo.

Para la civilización de los Tracios antiguos del espacio carpato-danubiano-pontico resultan significativos los descubrimientos de Daia, dep.de Giurgiu, pertenecientes a los representantes de la cultura de Tei. Este grupo cultural es, tal como se conoce, representativo para la edad del bronce en el territorio de Rumania y por eso cualquier nuevo descubrimiento de tipo Tei despierta el legítimo interés de los investigadores. En el informe sobre las excavaciones de Daia, los datos concernientes a la influencia de la civilización de la edad del bronce de Macedonia sobre la cultura de las tribus de Valaquia serán, sin duda alguna, observados por los especialistas. El dicho informe es, una vez más, interesante, por la publicación de un grupo de vasijas getas, que se pueden datar en el IV siglo a.de J.C., donde se destaca una taza con asa, trabajada al torno, con decoración zoomorfa hecha por incisiones y que constituye, hasta la fecha un unicum al norte del Danubio.

Una importante contribución al progreso de las investigaciones arqueológicas rumanas consideramos que está representada por la publicación del informe sobre las excavaciones hechas a Petrișor-Răcovițeni, dep.de Buzău. La investigación condujo a la identificación de un nuevo grupo cultural en el mapa de la edad del bronce carpato-danubiano-pontico, cuya área de difusión ya se ha definido, tal como la posición cronológica y fisionomía etnocultural. Es un grupo de poblaci-

ones de origen oriental intruso durante la etapa final del período mediano de la edad del bronce, en el área donde vivían las tribus Monte- oru, con las cuales entra en contacto el dicho grupo, hasta dejarse influido por éstas. "El aspecto cultural de Petrișoru-Racovițeni" como justificadamente lo ha nombrado el descubridor, aduce nuevos elementos en el estudio de los movimientos de las poblaciones que tuvieron lugar en el territorio de Rumania hacia el final de la edad del bronce.

Muy en breve el informe sobre las excavaciones de Valea Argo- vei, dep. de Călărași, nos comunica un hecho arqueológico menos corriente encontrado allí; una tumba - cenotafio, en túmulo, que se puede datar entre el final de la época eneolítica y el final de la del bronce.

El informe sobre las excavaciones hechas en el territorio del pueblo de Nicolae Titulescu, dep. de Olt introduce sobre el mapa arqueológico de nuestro país nuevos puntos que pertenecen a las culturas de Cernavoda III, Tei, geta-dacia y de los siglos IV y IX-X d. de J.C.

En el informe preliminar sobre la campaña arqueológica de Micia (pueblo de Vețel, dep. de Hunedoara) se nos comunican especialmente los resultados obtenidos mediante la continuación de la exploración del campo romano. Datos interesantes, valiosos, porque confirman la existencia de dos etapas en la historia del establecimiento militar y porque por entre los vestigios encontrados hay también unas piezas peculiares; una estatuilla en bronce representando al dios Amor y otra, en bronce dorado, representando a la diosa Fortuna.

Los siguientes seis informes indican el gran interés ya señalado, del cual goza la investigación arqueológica de la época feudal de la historia de nuestro país.

De esta forma, a Fierbinți-Malu Roșu, dep. de Ialomița, al lado de unos vestigios de los siglos VI-VII d. de J.C., del período de la formación del pueblo rumano, fueron investigados los escombros de un establecimiento del siglo XVII.

A Netezil, en el departamento de Neamț fueron explorados los escombros de un habitat, cuya forma define una residencia feudal, datada a base de numerosos indicios (moedas, cerámica específica) en la época de Pedro I Mugat. La casa y la iglesia, fundadas por el boyardo Bratul Netedul, forman así como justamente consideran los investigadores, la primera residencia feudal dotada de muros de piedra, que se conoce hasta hoy día en el campo, al este de los Cárpatos. He aquí suficientes elementos para sostener la importancia de las excavaciones, el peculiar valor de los descubrimientos hechos aquí.

En el informe sobre las excavaciones hechas en 1980 a Curtea de Arges - una de las más antiguas ciudades medievales rumanas y primera residencia de Valaquia - están anotadas las preocupaciones de los investigadores en obtener nuevos datos concernientes al comienzo del establecimiento y a su ulterior evolución. Entre los resultados que se nos comunican hay que poner de relieve el descubrimiento de un horno de los siglos XV-XVI, de unos escombros de muros datados en

el siglo XVIII; de unos restos de habitat, de factura diferente, de los siglos XVI-XVII.

En el informe titulado "Datos arqueológicos concernientes al Monasterio de Partoş, dep.de Timiş" se nos comunican primeramente detalles sobre los materiales que definen un habitat del siglo XIV, pero que en realidad constituye la continuación de la existencia que comenzó unos dos siglos antes. Muy interesantes se revelan los datos arqueológicos que representan testimonios suplementarios en apoyo de la tesis de la expansión de las ordenes eclesiásticas occidentales en la región del sur-oeste de Rumania, cuyo telón de fondo no es sólo un fenómeno estrictamente religioso, sino también socio-político, de resistencia frente a los elementos intrusos, en el sentido de la conservación de la "ley rumana".

La variedad de las preocupaciones, multifacéticas en cuanto al estudio arqueológico de los monumentos del Medio Evo rumano esta completado también por las investigaciones hechas en 1980 a Polata, departamento de Gorj. Se investigaron allá los fundamentos de piedra de unos edificios de los siglos XV-XVI y se obtuvieron interesantes datos en lo que concierne el sistema de construcción y se logró sacar un material cerámico característico.

Pero así como resultará de la lectura del presente volumen, la máxima atención y todos los esfuerzos de los especialistas del museo en el dominio de la arqueología medieval, se concentraron sobre el objetivo que se encuentra en Piuă Petrii, dep.de Ialomiţa. Alla desde hace seis años, se están investigando los vestigios de un importante centro económico de Valaquia "La Ciudad de Floči". Por entre los resultados más importantes de la campaña de 1980 señalamos el hallazgo de tres talleres para el procesamiento del hueso, que fueron datados en los siglos XVI-XVII, los escombros de varias casuchas que pertenecieron a la población de la ciudad, otra nueva necrópolis del establecimiento, con sepulturas datadas en el siglo XVI y numerosos testimonios de cultura material (tal como vasijas completas o fragmentarias que contribuyen a la definición de los rasgos propios de la cerámica de la Ciudad de Floči). Es que, todos los datos de las campañas de excavaciones hechas hasta la fecha a Piuă Petrii comienzan a precisar cada vez más claramente la fisionomía de este importante centro artesanal y comercial, cuyo papel fue tan activo en la vida económica de Valaquia.

El capítulo que comprende los estudios y las notas del quinto volumen de las "Investigaciones arqueológicas" está encabezado por el valioso estudio: "Contribuciones al conocimiento de la economía animal de la cultura de Boian a la luz de los materiales de Căscioarele, dep. de Călăraşii". El tema mismo es interesante, y, pudiéramos decir, esperado, dado que en la investigación de la más antigua época de la historia de Rumania, el tratar tales aspectos del dominio no se hizo sino de una manera esporádica. El mérito cabal de la autora es el de

explorar este dominio del ángulo de una profundizada especialización , de una gran competencia y, aún más, de una visión claramente histórica. He aquí por qué consideramos que las observaciones y las conclusiones de este estudio serán receptadas con máximo interés, teniendo en cuenta también el hecho de que la época de la piedra pulida se define como un escalón muy importante en la evolución de las sociedades humanas primarias exactamente por el papel determinante que han tenido en los progresos experimentales y las novedades de la economía de las poblaciones.

A continuación, en un estudio restringido pero denso titulado "Apliques de bronce geta-dacias con representaciones animales" se presentan dos apliques en bronce geta-dacias que entraron recientemente en el patrimonio del Museo Nacional. Los objetos son ellos-mismos del mayor interés pues presentan, en el repertorio del arte tracio-geta-dacio de los siglos V-IV a.de J.C., inéditas hipóstasis. Es posible que no todas las novedades y consideraciones del autor sean unánimemente aceptadas por los especialistas. Pero esto es natural en un dominio - el del arte tracio-geta-dacio - que por ahora se está discutiendo mucho y en la esfera del cual las confrontaciones de las opiniones quedan actuales. Pero aún así, la publicación de las apliques zoomórficas de Dăbuleni, dep. de Dolj y de una localidad de Dobrogea todavía no identificada, constituye una contribución, que, ciertamente, la literatura de especialidad notará.

Una excavación de salvamento hecha en 1974 a Frătești, dep. de Giurgiu permite al autor de comunicar ciertos datos inéditos concernientes a una necrópolis del feudalismo antiguo. Los diecisiete conjuntos funerarios identificados allí, la mayoría de incineración, ofrecen nuevos argumentos para encuadrarlos cronológicamente entre los siglos VII-VIII d.de J.C. Esta misma datación es suficiente para recomendar el valor del hallazgo, pues las necrópolis que pertenecen a la etapa antigua de la cultura de Dridu todavía no fueron investigadas, a pesar del máximo interés que, para la arqueología nuestra, presenta el período final de la etnogénesis rumana.

En el estudio "Contribuciones arqueológicas al conocimiento de la primera sede de la iglesia metropolitana de Moldavia; la iglesia de Mirăuți de Suceava" se ponen de relieve los resultados de unas investigaciones hechas en 1976. La principal conclusión es, ciertamente, la de establecer como fecha de la edificación del monumento, los años del reinado de Pedro I Mușat, lo que subraya una vez más los esfuerzos del vaivoda en consolidar la obra de creación del estado feudal centralizado e independiente de Moldavia.

Ocupaciones de estudio similares, pero orientadas en otra área geográfica e histórica, están anotadas también en el estudio de Gh.I.Cantacuzino "Aspectos de la investigación arqueológica concerniente a los comienzos de la urbanidad en Tîrgoviște". Se señalan aquí escombros de un habitat anterior al siglo XIV lo que sostiene la con-

clusión de que Tîrgoviște, que se desarrolló inicialmente de las estructuras de una antigua aldea, adquiere hacia el final del siglo XIV claros rasgos urbanos. En este proceso, la vida económica constituyó el factor decisivo y los testimonios arqueológicos prueban la evolución de las profesiones y del comercio de la ciudad, hecho que resulta muy claramente. Por fin, las investigaciones arqueológicas confirman la existencia y el gradual aumento de los edificios y de las casas con murallas de ladrillos ya desde el siglo XV, lo que acentúa el carácter urbano de la antigua ciudad - capital de Tîrgoviște.

Al final del quinto volumen de las "Investigaciones arqueológicas" hemos incluido un trabajo que tiene un carácter particular-pero, como vamos a ver estrictamente relacionado con el dominio de especialidad: "Páginas de las cartas, páginas de la arqueología. De la correspondencia del profesor Gheorghe Cantacuzino" recogidas y publicadas por George Trohani. Se valora de esta forma parte de la correspondencia del difunto investigador, que entró en el patrimonio del Museo Nacional de historia de la República Socialista de Rumania, junto a otros manuscritos y libros. Los materiales ahora publicados permiten, por un lado, conocer ciertos aspectos y la forma de trabajar de informarse y verificar el arqueólogo rumano y por otro lado ofrece a los interesados datos y opiniones interesantísimas sobre los ritos y rituales neolíticos, los vestigios romanos de nuestro país (hay que señalar una carta del arqueólogo Nicolae Costache) y por fin sobre ciertos tipos de sepulturas feudales. Se introducen de esta forma en el circuito de especialidad unos elementos útiles en los estudios arqueológicos que, de otra forma, se hubieran perdido.

De nuestras breves consideraciones sobre los informes, estudios y notas presentes en este volumen, esperamos que los lectores destaquen la contribución de este trabajo en la investigación arqueológica rumana, así como la consistencia de la información y la variedad de las preocupaciones del colectivo de especialistas del Museo Nacional.

Nosotros deseamos que este trabajo goce del mismo éxito que los precedentes volúmenes de la serie de "Investigaciones arqueológicas". Porque así, nosotros también gozaremos de la satisfacción de haber cumplido con nuestro deber.

Prof.dr.FLORIAN GEORGESCU

Director del Museo Nacional de historia
de la República Socialista de Rumania